

Výměnný program EU pro uhelné regiony

Výměna mezi Starou Zagorou (BG) a Karlovarským krajem (CZ)

exchangeEU

Studijní návštěva ve Stare Zagore, Bulharsko

Během tohoto dvoudenního výměnného programu se v bulharském energetickém centru Stara Zagora setkali delegáti ze Staré Zagory (Bulharsko) a Karlovarského kraje (Česká republika), aby se vzájemně vyměnili a propojili na tři témata: digitalizace a inovace, rekultivace uhelných regionů pro rozvoj cestovního ruchu a strategie zavádění obnovitelných zdrojů energie.

Stara Zagora a Karlovarský kraj se snaží bojovat proti vyliďňování ve svých regionech prostřednictvím **digitalizace** a inovace svých ekonomik s cílem přilákat nové podniky a start-upy. V roce 2021 byl vytvořen Zagore [European Digital Innovation Hub](#), který sloučil akademickou obec, podniky a nevládní organizace s cílem poskytovat různé služby, jako je digitální školení a rozvoj dovedností pro místní podniky s důrazem na hledání investičních příležitostí.

Druhým přístupem ke zvýšení atraktivity regionů je rekultivace pro účely cestovního ruchu. Stara Zagora je v Bulharsku i mimo něj známá svou **výrobou energie**. Region má však také bohatou historii a v důsledku toho velký potenciál pro rozšíření cestovního ruchu, který v současné době zůstává neprozkoumaný. Tento nevyužitý potenciál byl ilustrován při návštěvě Regionálního historického muzea a neolitických obydlí. Naproti tomu Karlovy Vary rozvinuly vzkvétající odvětví cestovního ruchu, které nabízí širokou škálu aktivit od glampingu až po termální lázně a památky kulturního dědictví UNESCO v regionu. Delegace se podělila o to, jak integrovali cestovní ruch do stávajících průmyslových odvětví v regionu, jako je keramika, porcelán a sklo, a také o osvědčené postupy, jako je společný kulturní kalendář nebo inovace stávajících turistických atrakcí prostřednictvím digitalizace nebo víceúčelového využití, např. muzeum během dne a hudební místo v noci. Ty sloužily jako inspirace, jak pozvednout turistický potenciál Staré Zagory.

Zástupci Staré Zagory a Karlovarského kraje a zprostředkovatelé výměny během návštěvy Muzea regionální historie Stara Zagora, foto Mihaela Dineva

Nakonec se Stara Zagora podělila o své plány na vytvoření vodíkového údolí pro urychlení dekarbonizace v regionu. Regiony zde diskutovaly o potenciálním partnerství a v budoucnu se jím budou zabývat. Po výměně se regiony plánují opět setkat v Karlových Varech v rámci každoročního politického dialogu a společně se zúčastnit [Evropského týdne měst a regionů](#) v říjnu 2023.

Stara Zagora, Bulharsko

Role	Hostitelský region	Mentor v příslušných oblastech odbornosti
Hlavní zúčastnění aktéři	Stara Zagora Regional Development Agency (SZ REDA), Municipality of Stara Zagora, Chamber of Commerce, and Industry Stara Zagora, European Digital Innovation Hub Zagore (EDIH Zagore)	
Oblast odborných znalostí	Rozvoj čisté energie	

Karlovarský kraj, Česká republika

Role	Návštěvní region	Mentor v příslušných oblastech odbornosti
Hlavní zúčastnění aktéři	Komise pro inovace Karlovarského kraje, 1. náměstek hejtmána Karlovarského kraje, Hospodářská komora Karlovy Vary, místní startupy	
Oblast odborných znalostí	Digitalizace, start-upy, transformace regionu pro cestovní ruch	

Profily regionů

Směrem ke spravedlivému odklonu od uhlí

Tato výměna přinesla dohromady dva f, Stara Zagora v Bulharsku a Karlovarský kraj v České republice, které čelí podobné výzvě - postupnému ukončení těžby uhlí. V Karlových Varech je plánováno zastavení těžby v dolech do roku 2033, zatímco Stara Zagora zamýšlí postupně ukončit těžbu uhlí do roku 2038.

STARA ZAGORA, BULHARSKO

Stav postupného vyřazování uhlí¹

PROBÍHÁ

8000
zaměstnaných
uhelných dělníků³

Cíl uzávěrky
2038

těžba uhelných
dolů²

uhelné elektrárny v
provozu

40%

podíl výroby elektřiny
z uhlí

¹ Referenční rok 2023

² SZ REDA (2021): Plán spravedlivé transformace Stara Zagora – hlavní prioritní oblasti rozvoje (EU Industry Week, 22. - 25. února 2021).

³ Heuer (2018): Spravedlivá transformace v České republice

Stav spravedlivé energetické transformace

V regionu Stara Zagora probíhá těžba uhlí a výroba elektřiny z uhlí v plném rozsahu ve všech čtyřech tepelných elektrárnách. Mezitím pokračují jednání mezi bulharskou vládou a Evropskou komisí ohledně bulharských Plánů spravedlivé transformace (TJTP) pro region. Nicméně přechod se zaměřuje na transformaci ekonomiky založené na uhlí směrem k novým průmyslovým odvětvím, včetně výroby a využívání obnovitelné energie.

KARLOVARSKÝ KRAJ, ČESKÁ REPUBLIKA

Stav postupného vyřazování uhlí¹

PROBÍHÁ

2000
zaměstnaných
uhelných dělníků

Cíl uzávěrky
2033⁶

těžba
uhelného dolu⁴

uhelná elektrárna v
provozu⁵

6%

podíl výroby
elektřiny z uhlí

⁴ Climate Action Network Europe (2022): Databáze uhelných elektráren.

⁵ EU (2020): Regionální profil. Karlovy Vary.

⁶ Krajský úřad Karlovy Vary (2021): Územní plán spravedlivé transformace pro Ústí nad Labem, Karlovarský a Moravskoslezský

Stav spravedlivé energetické transformace

Karlovarský kraj je jedním ze tří krajů v České republice. Fond pro spravedlivou transformaci (Just Transition Fund - JTF) podporuje transformaci regionu. Průmyslová odvětví, jako je sklo, porcelán, cement a cestovní ruch, mají významnou roli, ale těžba uhlí a související sektory stále poskytují největší počet pracovních míst v regionu. TJTP České republiky se zaměřuje na ekonomickou diverzifikaci prostřednictvím vytváření digitálních a inovačních center, revitalizace uzavřených hnědouhelných dolů, rozvoj obnovitelné energie a plány energetické účinnosti pro města a obce. Tyto strategické oblasti jsou klíčovými prvky plánů TJTP České republiky.

Společné výzvy

Oba regiony čelí společným výzvám:

- Nedostatek zkušeností s vypracováním plánu digitalizace pro místní ekonomiky, který by přilákal malé a střední podniky a začínající podniky;
- Rekultivace oblastí po těžbě pro cestovní ruch;
- Zachování a přilákání lidského kapitálu v regionu na podporu jeho rozvoje.

Témata zaměření

Účastníci této výměny identifikovali digitalizaci a inovace, jakož i rekultivaci oblastí těžby uhlí pro cestovní ruch jako hlavní témata k diskusi.

Digitalizace a inovace

Zaměřit se na rozvoj digitální ekonomiky s cílem přilákat nové podniky, začínající podniky a malé a střední podniky k diverzifikaci ekonomiky. Karlovy Vary sdílené česká republika zavedla holistickou strategii e-governmentu a Stara Zagora o svém Centru digitálních inovací.

Rekultivace uhelných regionů pro cestovní ruch

Zaměřit se na to, aby se regiony staly atraktivnějšími pro cestovní ruch, a na to, jak propagovat regionální atrakce, a tím odklonit pozornost od uhlí. Karlovy Vary rozvinuly v regionu vzkvétající odvětví lázeňské turistiky, a tak se podělily o svůj přístup a osvědčené postupy.

Doporučení

- + Investice do výzkumu a provádění projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie musí být přizpůsobeny potenciálu regionu;

- + Zaměřit se na využití stávajícího potenciálu a aktiv při rozvoji alternativních udržitelných hospodářských odvětví pro regiony v procesu transformace, a nikoli na vytváření něčeho nového.

“Je velmi důležité, aby naše regiony neviděly spravedlivou transformaci jako hrozbu, ale jako velkou příležitost pro další rozvoj svého potenciálu.”

Sofia Savova,
Agentura pro regionální rozvoj Stara Zagora,
Bulharsko

“Náš inovativní přístup během výměny Stara Zagora usnadnil produktivní diskuse a spolupráci. Pevně věříme, že práce vykonaná v těchto dnech přispěje k rozvoji a růstu obou našich regionů v nadcházejících letech.”

Simon Barczy,
předseda komise pro inovace Karlovarského kraje, Česká republika

Poučení

- ✓ Silná politická vůle a podpora ze strany národní vlády jsou rozhodující a nezbytné pro náležitou přípravu regionů na přechod;
- ✓ Ekosystém elektronické správy může usnadnit administrativní procesy pro soukromé osoby a společnosti a může podpořit sledování výdajů FST;
- ✓ K úspěšnému rozvoji digitální ekonomiky a většímu přijetí alternativních udržitelných odvětví mezi občany je zapotřebí aktivního začlenění občanů;
- ✓ Pro úspěšnou transformaci oblastí po těžbě na oblast cestovního ruchu jsou zapotřebí významné investice do rozvoje odvětví cestovního ruchu spolu se specializovanou strategií cestovního ruchu zaměřenou na stávající potenciál regionů.

Rozvoj programu

Program exchangeEU se skládá ze dvou výměnných kol, která probíhají od listopadu 2021 do června 2023. První kolo bylo uskutečněno od listopadu 2021 do října 2022 a druhé kolo začalo v listopadu 2022. V každém kole jsou kandidátské regiony pečlivě párovány podle svých trajektorií spravedlivé transformace a po-

stupného vyřazování uhlí. Následně tyto propojené regiony úzce spolupracují na přípravě studijní návštěvy v jednom z regionů, která je zaměřena na jejich vlastní potřeby a tematické zájmy. Zprostředkovatelé výměny jsou přiděleni k podpoře těchto regionů po celou dobu procesu.

O burzeEU

exchangeEU je výměnný program pro uhelné, hnědouhelné, rašelinové a ropné břidlice (uhlí+) regiony v transformaci v Evropské unii (EU). Program je součástí iniciativy uhelných regionů v přechodu (CRiT) a je realizován Evropskou komisí.

exchangeEU, s ohledem na potřebu urychlit spravedlivý a nízkouhlíkový přechod v energetice v Evropě, slouží jako platforma pro spolupráci a vzájemné učení mezi regiony EU, které se zabývají uhlím a jeho transformací. Jeho hlavním cílem je podporovat regiony EU s uhlím v jejich úsilí dekarbonizovat své energetické systémy a současně chránit pracovníky a komunity prostřednictvím ekonomické diverzifikace a technologických inovací. Během programu se zapojené regiony sdílí své zkušenosti a spolupracují na překonání aktuálních výzev, kterým čelí při spravedlivé transformaci. exchangeEU tak vytváří prostor pro rozsáhlou síť odborníků z praxe.

Výsledky druhého kola podávání žádostí

K účasti bylo vybráno celkem **17 uhelných+ transformujících se regionů**

Výsledkem procesu párování bylo **9 výměn**, včetně 5 regionálních párů a 4 regionálních trojúhelníků.

Zúčastněné regiony představují celkem **11 členských států EU**: Bulharsko, Česká republika, Chorvatsko, Estonsko, Německo, Řecko, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko.

Navštivte naše webové stránky

Navštivte webové stránky platformy pro spravedlivou transformaci

Přihlaste se k odběru našeho newsletteru

Navštivte naše kanály sociálních médií

výměnaEU ios část iniciativy pro uhelné regiony v přechodu /CRiT